

A jövő nemzedékek szószólójának közleménye a Beporzók Napja alkalmából

A jövő nemzedékek szószólója, Dr. Bándi Gyula a beporzók létfontosságú szerepére és a fennmaradásukat veszélyeztető gyakorlatok megváltoztatásának szükségességére hívja fel a figyelmet a Beporzók Napja alkalmából.

A Beporzók Napja újdonság a természetvédelem jeles napjai között, amely hazai társadalmi kezdeményezésre indult 2018. március 10-én. Célja, hogy a Kárpát-medencében felhívja a figyelmet a beporzók fontosságára, és tudatosítsa a társadalom tagjaiban, hogy a beporzó állatoknak létfontosságú szerepük van, nem csupán az élelmiszertermelésben, de az élővilág sokféleségének megőrzésében is.

A beporzók tevékenységükkel a szárazföldi ökoszisztéma működésének alapjait teremtik meg, legalapvetőbb rendeltetésüket tekintve kettős szerepben. Egyrészt elengedhetetlenek a biológiai sokféleség szempontjából, hiszen maguk is változatos fajgazdagsággal rendelkeznek: ideértjük nem csak a legismertebb házi méheket, de a vad beporzók mintegy 20-25 ezer (Magyarországon kb. 700) fajtát is. A beporzók ugyancsak kulcsfontosságúak a növények szaporodásában, a növényvilág sokszínűségét, változatosságát tartják fenn. Számuk csökkenésével tehát az emberiség élelmiszer-ellátása is veszélybe kerülhet: étrendünk mind mennyiségi (a globális termelés harmada), mind minőségi szempontból sokkal szegényebbé válna, számos vitamint és tápanyagot nélkülözne.

A vadon élő beporzók állománya az utóbbi évtizedekben erősen megtizedelődött: Európában tízből egy méh- és lepkefaj a kihalás szélén áll. A kiváltó okok között szerepel a mezőgazdaság, természetes élőhelyeik visszaszorulása és a vegyszerek túlzott mértékű alkalmazása. A jövő nemzedékek védelme érdekében ezért a Szószóló – többek között – a mezőgazdaság zöld irányú reformját, a települési zöldfelületek fenntarthatóbb kezelését, valamint a vegyszeres beavatkozások csökkentését sürgeti.

A beporzók sokrétű szerepe miatt védelmükre az Alaptörvény három cikke is vonatkozik. A P) cikk alapján az állam és mindenki kötelezettsége a biológiai sokféleség, különösen a Magyarországon honos növény- és állatfajok védelme, megőrzése és fenntartása a jövő nemzedékek számára. A XX. cikk szerint Magyarország az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával mindenkinek biztosítja a testi és lelki egészséghez való jog érvényesülését. A XXI. cikkben Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Mindezen alkotmányos jogok és kötelezettségek nem teljesek a beporzók és az általuk nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások nélkül. Az Alkotmánybíróság számos esetben megerősítette, hogy az állam köteles a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartására, amely így tartalmi, abszolút jellegű zsinórmértéket állít mindenkori tevékenységével szemben. Az államot fokozott és elsődleges felelősség terheli a P) cikkből fakadó kötelezettségek teljesítése során. A P) cikk szerint a biológiai sokféleség védelme mindenki kötelezettsége is – legyen akár önkormányzati döntéshozó, agrárgazdálkodó, kiskert tulajdonos, vagy a tudomány képviselője –, a jövő generációk megfelelő életfeltételeinek biztosítása érdekében.

A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és a Közös Agrárpolitika hazai implementálásának stratégiája jelenleg megújítás alatt áll. Kiváló alkalom lehet ez arra, hogy olyan világos elveket és intézkedéseket fogalmazzanak meg, amelyek alkalmasak az alkotmányos védelmi célok

elérésére, így a biológiai sokféleség zászlóshajójának is tekinthető beporzók megóvására. Ezentúl az is szükséges, hogy e stratégiákat minden érintett ágazatban végrehajtsák.

A szószóló idén több, a beporzókat érintő kérdést tűzött napirendre. Egyik ilyen a vegyszeres szúnyoggyérítés jelenleg alkalmazott gyakorlatával összefüggő vizsgálat. Az irtás eredményeként kihulló rovar mennyiségnek csak 1-2 %-a csípőszúnyog, így ezen eljárás a nem célzott rovarokat pusztítja elsősorban. A szószóló ezért szakértői műhelybeszélgetést kezdeményez a szúnyoggyérítés jelenleg bevett gyakorlatának ökológiai értékelése, valamint a lehetséges alternatív megoldások megismerése érdekében.

A másik átfogó kérdés a települési zöldfelületek szerepe a beporzók, tágabb értelemben pedig a biológiai sokféleség megőrzésében. A biológiai sokféleséget támogató települési zöldfelület ideális esetben már a tervezés során szempont kell legyen, de ugyanilyen fontos azok fenntartása is. A szószóló ezért szakmai egyeztetéseket kezdeményez a települési zöldfelületek biodiverzitás megőrzésében játszott szerepének és fenntarthatóbb kezelésének előremozdítása érdekében.